

Artikkelsammendrag på norsk (Summary of articles, in Norwegian)

Anna-Lena Østern, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Trondheim, Norge

NAFOL Årbok 2012 Lærerutdanningsforskning i spennet mellom nasjonal identitet og globale trender

Del I: Profilartikler

Nasjonal forskerskole for lærerutdanning NAFOL som respons på utfordringen om en mer forskningsbasert lærerutdanning i Norge

Anna-Lena Østern og Kari Smith beskriver i denne artikkelen bakgrunnen for den nasjonale forskerskolen NAFOL gjennom å problematisere hva forskningsbasert lærerutdanning kan bety. Videre inneholder artikkelen en kort gjennomgang av de utdanningspolitiske hendelser som fikk som konklusjon at forskerskolen NAFOL ble etablert med støtte av Norges forskningsråd som et konsortium eid av 24 lærerutdanningsinstitusjoner. Utviklingen av konseptet NAFOL ses som en innovasjon og en måte å konkretisere hva forskningsbasert utdanning av lærerutdannere er i Norge.

Om å bli vis innenfor utdanning: Mot en dydsbasert oppfattelse av undervisning og lærerutdanning

Gert Biesta drøfter den sentrale rollen vurdering har av hva som er utdanningsmessig ønskelig i utdanningens praksis i skolen. Slike vurderinger gjelder ikke bare hva, men også hvorfor; altså utdanningens hensikt. Han argumenterer for at evnen til å gjøre slike vurderinger ikke skal benevnes

kompetanser, men heller bør ses som en helhetlig kvalitet som karakteriserer lærerens profesjonelle væren. I likhet med Aristoteles kaller også Biesta dette for 'dyd', og foreslår at lærerutdanning skal fokusere på å fremme studentenes evne til å gjøre kloke beslutninger som lærere.

Utdanning etter 22. juli 2011

Inga Bostad og Lars Løvlie tar i sin artikkel utgangspunkt i tragedien som hendte på Utøya 22. juli 2011, og drøfter utdanning og demokrati. De skriver at et levende og friskt demokrati ikke er kun bygd på utdanning. Man må vite forskjellen mellom en utdannet person og en person med innsikt som er kapabel til å bruke kunnskap for å skape en bedre verden. Med dette menes at det finnes likhet, verdighet og frihet, men også rom for kritisk refleksjon der politiske, religiøse og moralske diskusjoner oppmuntres. I artikkelen drøftes det videre hvordan vi gjennom historien har sett altfor mange eksempler på vel utdannede borgere som har misbrukt sin kunnskap, handlet mot demokratiet og i ekstremtilfeller har blitt forfølgere, undertrykkere og terrorister. Dette viser oss at utdanning i seg selv ikke er noen garanti mot vold, ydmykelse og utnyttelse.

Ansvar med dobbelthet. Dilemmaer og motsetninger i utdanning

Petter Aasen konstaterer innledningsvis at ikke noe er så politisk som utdanning. Det er gjennom utdanning vi reproducerer vår kultur, våre verdier, vaner, holdninger og kunnskap – fra én generasjon til neste. Det er gjennom utdanning vi legger til rette for kulturell, sosial og økonomisk fornyelse og vekst. Derfor er utdanning knyttet til ideologi og makt på ulike måter. Den danske sosialforsker Peter Dahler-Larsen har beskrevet disse forholdene gjennom begrepene policy, politikk og det politiske. I artikkelen bruker Aasen disse begrepene i en drøfting av nye former for utdanningsstyring og hvordan disse utfordrer systemet, skolene, lærerne og lærerutdanningen.

Del 2: Plenumsforelesninger

Å utdanne lærere – et komparativt perspektiv i forhold til andre profesjoner

Lee Shulman bruker begrepet signaturpedagogikk for å karakterisere hvordan profesjonelle fellesskaper formes, og hvordan komplekse former for problemløsning og vurdering gjøres under forhold preget av usikkerhet og uforutsigbarhet. I en longitudinell, komparativ studie fant forskergruppen gjentakelse som et kjernebegrep. Det som skjedde igjen og igjen, vanene, var utrolig viktig for profesjonen. Derfor kalte gruppen dette for tankevaner, praksisvaner og hjertets vaner fordi de læres gjennom å bli utført gjentatte ganger. Gruppen karakteriserte disse vanene gjennom begrepene utførelse, kroppsliggjøring og daglig gjentakelse. Når disse er integrert, finnes en profesjonell identitet med håndens praksis, hjerte, hode, ydmykhet og håp.

Utfordringer for lærerutdanning i utviklingsland: eksemplet Tanzania

Stella Damaris Ngorosho og Ulla Lahtinen beskriver i artikkelen de utfordringene som lærerutdanningen i Tanzania står overfor; fattigdom, hurtig befolkningsøkning og vansker med å rekruttere lærere. De drøfter hvordan intensivert nasjonal identitet påvirkes av akselererende globale trender, og som en konklusjon peker de på viktigheten av å lære lærere om nyere utvikling innenfor pedagogikk, teorier og substanskunnskap.

Trender og utfordringer i lærerutdanning: nasjonale og internasjonale perspektiver

Marilyn Cochran-Smith innleder artikkelen med å konstatere at lærerutdanning er en stor utfordring globalt. Hun nevner seks utfordringer i amerikansk utdanning, og mener at disse utfordringene også er relevante for mange andre land. I sin key note snakket hun om (1) uforutsett oppmerksomhet på lærerkvalitet, (2) ulike forståelser av begrepet accountability, (3) å møte behovene til skoler med økende heterogenitet blant elevene, (4) det presserende spørsmålet om hvem som skal undervise og hvem som skal lære lærere, hvor og hvordan, (5) fokus på praksis og kliniske forhold, og (6) forskning som prioritet i lærerutdanning.

Del 3: Paperpresentasjoner av ph.d.-studenter

Motiverende, personlige og kognitive forutsetninger hos lærerstudenter – en systematisk analyse av søknadsdokumenter

Franziska Frost har sammen med sine veiledere Tina Seidel og Manfred Prenzel skrevet om søknadsprosedyrer ved opptak til lærerutdanning, som de mener tradisjonelt sett har vært dominert av kognitive kriterier. Det fins lite kunnskap om hvordan man bruker alternative, profesjonsrelevante, ikke-kognitive kriterier. I studien analyseres brev om personlig motivasjon, CV med tidligere pedagogisk erfaring og til slutt skolekarakterer. Hele gruppen på 238 studenter beskrives og en klusteranalyse viser fem distinkte grupper med alt fra utmerkede til kritiske forutsetninger for lærerprofesjonen.

Kunnskapsskaping i læreres profesjonelle utvikling: om å håndtere standarder, utforskning, og usikkerhet i arbeidet med studenters skriving

Kristin Helstad og Andreas Lund har undersøkt kunnskapsutvikling i en flerfaglig sammensatt lærergruppe i videregående skole som samarbeidet med forskere fra universitetet om et utviklingsarbeid relatert til faglig orientert skriving. Kapitlet tar opp hvordan lærere utvikler ny kunnskap om skrivepraksiser, som bruk av kilder og tilbakemelding på tekster, når læringsomgivelsene i økende grad blir digitale. Funnene viser at kunnskap utvikles over tid gjennom samtaler på tvers av kunnskapsområder og grad av ekspertise i gruppa. Ny kunnskap synes å ha gode vekstvilkår i skjæringspunktet mellom lærernes utforskende arbeid og behovet for standardisering og institusjonalisering av nye praksisformer.

Kvalifikasjonsrammeverk og kunnskapsbegrepet. Fra Aristoteles til Bologna, Brussel og Norge

Kristin Barstad analyserer og drøfter implementering av europeiske kvalifikasjonsrammeverk i Norge. I studien granskes hvilke oppfatninger av kunnskap som kan identifiseres i kvalifikasjonsrammeverkene og andre dokumenter tilknyttet disse. Barstad bruker kritisk diskursanalyse i sin undersøkelse, og hun konstaterer at det er stor uenighet om grunnleggende forståelse av sentrale begreper.

Rektors lederskap belyst gjennom perspektivene person, profesjon og posisjon

Siv Saarukka har studert rektorer i finske videregående skoler. Rektorene mangler nasjonale retningslinjer for sitt lederskap, og Saarukka har undersøkt hvordan rektorene viser bevissthet om sitt mandat. Gjennom livsførelser analyserer Saarukka rektorenes bevissthet om lederskap og hun konstaterer, at ettersom det ikke fins nasjonale retningslinjer, åpner det for rektors autonome utdanningsmessige profesjonalisme. Kvalitetsresultater kan ses som evidens på et lederskap som utøves klokt.

(Dis-)playvinduet noe for (De-)signmakere @;-)

Solveig Åsgard Bendiksen undersøker den flaten som dannes av mobiltelefonens vindu og dens estetiske potensial. En mobiltelefon kan ses som en skattekiste og en skisseblokk for designmakere i alle aldre. I artikkelen presenteres en rhizomeanalyse av kulturskoleelvers og lærerstudenters lek med skrevne artefakter i transformasjon fra mobiltelefonens vindu til papir og til en glassfusjon. Transformasjonsprosessen viser en sjeldent beskrevet link mellom materialitet i de ulike mediene som var i bruk.

Entreprenørskap i oversettelse fra en tekno-økonomisk til en utdanningskontekst

Dag Ofstad har beskrevet den oversettelsesprosessen som gjelder begrepet entreprenørskap de siste 20 årene. Begrepet har opprinnelig vært brukt i tekno-økonomisk kontekst, og har også vært brukt i politisk kontekst. Ofstad presenterer i artikkelen konturene av pedagogisk entreprenørskap som en mulighet for fornyelse i skolens læringsrom.

Skolesangrepertoaret som et verktøy for bygging av nasjonal identitet

Camilla Cederholm undersøker innholdet i tolv sanger fra sangbøker i den finlandssvenske skolen fra 1800-tallet fram til i dag. I en hermeneutisk analyse av det lyriske innholdet i sangene vises to aspekter som gjør at sangene overlever til tross for samfunnsforandringer. Disse aspektene er naturbeskrivelser og uttrykk for patriotisme.

Del 4: Akademiske konferansesjangrer: poster, symposium og paneldiskusjon

Poster som multimodal hybridform av kunnskapsdeling

Anna-Lena Østern og Alex Strømme har i artikkelen analysert karakteristiske trekk i et innovativt arbeid med poster som akademisk sjanger. Hensikten med studien er å bidra med økt kunnskap om utfordringene forskeren møter i denne hybride sjangeren med skrevet tekst, visuelle innslag og muntlig formidling.

Fra accountability til kulturell dannelse og et profesjonelt rom for lærerutdanning – en symposiepresentasjon

Anna-Lena Østern, Johanna Ray, Hannah Kaihovirta-Rosvik & Thorolf Krüger viser i denne artikkelen hvordan symposiet utgjør en romslig paraply over et valgt tema der de forskjellige stemmene kan høres i dialog med hverandre. I dette symposiet blir begrepene accountability og kulturell dannelse knyttet sammen med læreprofesjonalisme og et profesjonelt rom. Gjennom å se på lærerutdanning på en romlig måte og forstå dens topografi, utstrekning og dynamikk gjennom disse termene, er det mulig å forstå hvorfor og hvordan visse begreper får en privilegert betydning. Denne spatiale tilnærmingen gir også en mulighet til å ommøblere i rommet, for eksempel gjennom å spørre hvor begrepet accountability egentlig kommer fra og hvordan det kan få støtte.

Paneldiskusjon om lærerutdanning i spennet mellom nasjonal identitet og globale trender

Kari Smith innledet en avsluttende paneldrøfting ved NAFOLs konferanse 2012 gjennom å stille en rekke spørsmål til paneldeltagerne om hvordan lærere skal kvalifiseres og sertifiseres. Mer kompleks blir temaet når man spør etter hvilken kontekst denne kunnskap skal brukes og til hva slags samfunn utdanningen skal streve etter. Kan vi være enige om en global forståelse av den beste lærerutdanningen? I panelet var svaret nei. Det var derimot bred enighet om at lærerutdanninger og skoler er lokale. Men det er fint om de lokale rommene kan åpnes for kontakt med det som er annenhet og annerledes gjennom en inkluderende og mangfoldig pedagogikk.